

František Masopust:

MOMENTÁLNĚ NAŠE FIRMY NEMAJÍ V RUSKU NA RŮŽÍCH USTLÁNO POMOHLA BY POLITICKÁ PODPORA

S FRANTIŠKEM MASOPUSTEM, PŘEDSEDOU PŘEDSTAVENSTVA KOMORY PRO HOSPODÁŘSKÉ STYKY SE SNS, O ČESKO-RUSKÝCH VZTAZÍCH, KORONAVIROVÉ SITUACI V RUSKU, HOSPODÁŘSKÉ SPOLUPRÁCI S UKRAJINOU, SOUČASNÉ SITUACI V BĚLORUSKU A HOSPODÁŘSKÉM VÝVOJI BĚHEM A PO DOBĚ COVIDOVÉ.

František Masopust, předseda představenstva Komory pro hospodářské styky se SNS

ŠKODOVKA JAKO RUSKÉ AUTO

Před dvěma lety jsme spolu pro TRADE NEWS hovořili o ruské ekonomice, sankcích a českém exportu. Byl

jste kritický k našim exportérům, ale zároveň optimista. Co se za tu dobu podle vás v česko-ruských obchodních vztazích změnilo?

Nárůst obchodu s Ruskem byl v roce 2018 takovým příslibem. Rok 2019 proběhl v zásadě obdobně, zvyšovala se obchodní výměna o více než deset procent. Ale začaly se objevovat momenty, které situaci komplikovaly. Ty vycházely z opatření, která byla v Rusku přijímaná kvůli určitým finančním problémům. Samozřejmě, je to také jeden z dopadů sankcí. Jestliže si ruská banka dříve mohla půjčit kdekoli, jak to všechny banky dělají a půjčují si peníze navzájem, tak v tomto okamžiku byly ruské od této varianty odříznuty. A to bylo složitější. Vycházely ze svých rezerv, které měly a stále mají, i když se, pochopitelně, snižují. V Rusku například přijali opatření náhrady importu. V místě, kde už působí ruská firma, která vyrábí konkrétní produkt, je zakázaný import tohoto produktu ze zahraničí. A nezáleží na jeho kvalitě a sofistikovanosti.

Existují nějaké výjimky?

Jistě, existují, ale obecně to platí takhle. Už to je komplikace, protože v řadě případů se naše firmy pohybují, speciálně ve strojírenské oblasti, v sektoru spadajícím pod zákaz importu. Opatření se ale netýká toho, co je zahraničními firmami produkováno na ruském území. Němci v Rusku vyrábějí kombajny a Rusové

je berou jako ruské kombajny, přece se vyrábějí tam. Stejně je to s naší škodovkou, zase je to pro ně ruské auto. Nasadili tam tvrdý trend získávání technologií. Co bylo předtím nepsaným heslem, je dnes základním pravidlem: lokalizace výroby. Dejte technologii, my to ostatní a budeme tady společně vyrábět. Problém je, že dodání technologií je pro řadu českých firem dost finančně náročné.

Můžete uvést nějaký příklad?

S některými regionálními partnery jsme se bavili na téma výstavby mlékárny. Říkali mi: „Vždyť přece u vás máte tak skvělé mlékárny, proč byste je tady u nás v Rusku nemohli postavit a zpracovávat mléko společně s námi?“ Odpověděl jsem jim, že problém je v tom, že mlékárna sice vyrábí máslo, mléko a sýry, ale technologii, na které to dělá, si musí koupit, ona si ji sama nevyrobí. V některých případech byli opravdu překvapeni. Ne každá česká firma si může dovolit takovou investici do zahraničí. Nehledě na to, že to je také technicky, technologicky i personálně náročný proces. Dále musíte mít zajištěné odbytiště, aby se tam náhodou nepostavila továrna, a najednou se nezjistilo, že v sousedním městě je podobná, která vyrábí méně kvalitně, ale je ruská. Rus si koupí daný produkt pochopitelně od nich. Tohle je jedna z věcí, která se za poslední dobu změnila, vyhrotila.

Blesky nad Jekatěrinburgem

CHCI VĚŘIT A DOUFÁM, ŽE VŠECHNY PROJEKTY, KTERÉ SE KVŮLI ZÁKAZU PŘEŠHRANIČNÍHO STYKU ZASTAVILY, SE NAKONEC V BUDOUCNU DODĚLAJÍ. A TAKÉ VĚŘÍM, ŽE SE VŠECHNA OPATŘENÍ BUDOU STABILIZOVAT, STEJNĚ JAKO TAHLE SITUACE.

A ten závěr období snad nemá ani cenu komentovat, protože anticovidová opatření zkomplikovala život všem našim exportérům. Jak těm, kteří do Ruska pouze dovážejí, protože byly problémy s dopravou, tak těm, kteří prodávají technologie, které musí uvést do provozu. Hranici máme zavřenou už dlouhou dobu. A naše firmy mají v Rusku rozdělanou práci a nedokončené projekty.

Jste i v tomto směru stále optimista?

Chci věřit a doufám, že všechny projekty, které se kvůli zákazu přeshraničního styku zastavily, se nakonec v budoucnu dodělají. A také věřím, že se všechna opatření budou stabilizovat, stejně jako tahle situace. A je jedno, jestli se bavíme o Rusku, Ukrajině nebo Arménii.

Vím o jednotlivých firmách, kterým se podařilo pokračovat v nastartované spolupráci, dokonce se jejich zástupci do Ruska dostali různými kanály na jednání. Ale nedá se mluvit o většině exportérů.

PŘINÁŠET POZITIVNÍ ZPRÁVY O RUSKU SE NENOSÍ

Z epidemiologického hlediska se o Rusku a jeho boji s koronavirem moc neví. A pokud se o tomto boji mluví, tak ve velké většině negativně. Máte z nějakého zdroje informace, jak na tom tedy Rusko je?

Dovolím si navázat na to, co jste říkala. V českých sdělovacích prostředcích se o Rusku běžně píše pouze negativní informace. Objevit v nich nějakou, která je pozitivní, to je opravdu sisyfovská práce. Podle informací od našich českých kolegů a partnerů z komor, s nimiž jsme v kontaktu, víme, že situace v Rusku není dobrá. Myslím si, že i při rozložení té země ani sami nevědí, jak se vyvíjí situace ve vzdálenějších oblastech. Faktem je, že před měsícem a půl v Jekatěrinburgu předělali část nového moderního výstaviště na nemocnici. Normální nemocnice už nebyly schopny přijmout počty pacientů. V té době jsme se u nás tvářili, že máme

všechno pod kontrolou, v Rusku se to teprve rozjíždělo.

Situace není dobrá ani v malé Arménii, Gruzii. Nákaza je velký problém všude. Rusové nedávno začali testovat vlastní vakcínu proti koronaviru, ale nemyslím si, že by se situace posunula nějakým extrémním způsobem dopředu a v dohledné době doznala zásadního zlepšení.

Je dnešní Rusko hodně jiné než před dvěma roky?

Neřekl bych. Všechny změny, které se tam odehrávají, jsou dlouhodobého charakteru. V téhle velké zemi prostě všechno trvá dlouho. V okamžiku, kdy začaly platit sankce, taky trvalo dlouhou dobu, než začali dělat konkrétní opatření. A to o nich mluvili už dvacet let předtím. Ale nebyla politická vůle, zájem, síla, peníze, tohle se nese celým Ruskem.

V zásadě teď stejně jako před dvěma lety jde o snahu stabilizovat ekonomiku, protože i v Rusku sehrála pandemie ►►

► negativní roli. Stejně jako u nás byli nuceni zavřít některé firmy, zaměstnancům protáhnout dovolenou. Nehledě na to, že Rusko je exportér ropy, plynu. Svoji roli sehrávají i ceny na světových trzích. Jestliže šla ropa hodně dolů, je pochopitelné, že ruský rubl šel stejným směrem. A to má zase dopad na ekonomiku i na celou společnost. Je to neustálý boj, neustálá snaha mít vše organizované tak, aby ústředí vědělo, co se děje, a prostřednictvím regionálních správ bylo schopno reagovat a koordinovat vývoj situace.

RUSKO JE PRO NAŠE FIRMY ATRAKTIVNÍ

Bude Ruská federace pro Českou republiku stále atraktivní? V současné době je pro ni Rusko druhým nejvýznamnějším trhem mimo země EU...

Jsem přesvědčen, že pro nás atraktivní je a bude. Ačkoli si nemyslím, že tradice řeší všechno. To už v Rusku není tak úplně pravda. Heslo „Všichni jsme Slované, tak spolu budeme dělat“ už dávno neplatí. Rus je pragmatik, vybere si to, co mu nejvíc vyhovuje. Země pro nás bude určitě zajímavá, protože ji známe. A asi lépe než ostatní. I když jenom znalost nestačí, musíme být konkurenceschopní i v tom ostatním. Musíme dokázat změnit přesvědčení ruských zákazníků, že značka je důležitější než podstata výrobku. Dnes si totiž raději koupí tři autobusy Mercedes, protože tam mají tu třicípu hvězdu, protože to je přece něco, než by si objednali pět autobusů z Vysokého Mýta, které jsou kvalitou i vším ostatním rozhodně srovnatelné. Znáte určitě ten vtíp, co o Rusech koluje, kdy si jeden koupí kravatu za padesát dolarů a druhý mu na to říká: „Ty jsi hloupej, já si ji koupil támhle za rohem za sedmdesát!“

Co tedy mají dělat naše firmy, pokud chtějí pro ruské zákazníky zůstat atraktivní?

Musíme hledat způsob, jak bojovat s konkurencí, protože pro nás je to daleko složitější než přesvědčovat odběratele. Italské nebo německé firmy využívají toho, že mají oficiální podporu. Pak se jim jejich hra hraje daleko lépe. Před půl rokem italský premiér prohlásil, že jeho vláda bude podporovat italské firmy, které budou pracovat v Rusku. A to pro Rusy už něco znamená! Klima,

kteří jsme v česko-ruských vztazích vytvořili, je nepříznivé a negativně dopadá na všechno. Před pár lety, kdy tahle atmosféra u nás už dávno panovala a určitě ten velký Rus na druhé straně nebyl přítel, naši partneři pořád říkali: „No jo, to je dobrý, to je v klidu. My víme, že to tak nemyslíte.“ Ale dnes už to neříkají. Dnes se ptají: „Proč? Vždyť jsme spolu takovou dobu spolupracovali. Proč se to u vás děje?“ Nechápu to.

„VŠICHNI JSME SLOVANÉ, TAK SPOLU BUDEME DĚLAT“ UŽ DÁVNO NEPLATÍ. RUS JE PRAGMATIK, VYBERE SI TO, CO MU NEJVÍC VYHOVUJE.

Samozřejmě, i na ruské straně se najdou lidé, kteří se rádi chopí tohoto existujícího problému a přilijí olej do ohýnku, aby si ohřáli svoji polívičku. I oni rozdmýchávají vášně. S tímhle se musíme naučit bojovat. Vícepremiér Karel Havlíček před pár dny na našem sněmu prezentoval rešerši, jak dlouho se s ruskou stranou nejednalo. Setkání na úrovni prezidentů se odehrálo relativně nedávno. Ale na úrovni ministrů zahraničních věcí, průmyslu a dalších, no, to je prostě dlouho. Když v Rusku necítí, že z druhé strany je i politická podpora a zájem o spolupráci, to jsou pro nás minusové body. Ale i tady jsem optimista. Věřím, že až se pandemie přežene, obchod se zase zvedne, zase to půjde o pět deset procent nahoru. Ale momentální situace hezká není.

SITUACE NA UKRAJINĚ A V BĚLORUSKU VYŽADUJE OSTRAŽITOST

Jak hodnotíte hospodářskou spolupráci s dvaadvaceticimilionovou Ukrajinou?

Jsem toho názoru, že do doby covidové se čísla vzájemného obchodu vyvíjela relativně pozitivně. Nebyla extrémně vysoká, ale šlo to v jednotkách procent

nahoru. Existuje řada firem, které se snaží, dodávají a pracují. Pochopitelné je složitě srovnávat s dobou minulou, protože průmyslové gró Ukrajiny bylo na východě. Tam se teď nedodává, což znamená, že jsou všechny statistiky zkreslené a nedají se objektivizovat. Jestliže jsme šli v loňském roce nahoru o pět procent, jde o velký úspěch a myslím si, že jsou tady předpoklady k tomu, aby se to postupně rozjždělo.

Současná situace samozřejmě všechno zabrzdila a stav na Ukrajině není rozhodně ideální. Ani co do garance investic, které by šly do jejich ekonomiky ze zahraničí. Je tam řada aspektů, které se řeší dlouhé roky a které by se reálně měly vyřešit, protože všechno komplikují. Nikdo tam přece nedá peníze s tím, že když o ně přijde, bude mu to jedno. V tomhle směru se naši partneři na Ukrajině musí snažit a nemůžou se divit, když naše firmy velice pečlivě rozebírají každý kontrakt, který se svými partnery uzavírají, a chtějí mít maximum garancí, že všechno proběhne tak, jak je napsáno na papíře, protože si uvědomují, že papír snese všechno.

A ještě jedna východní země: jak se hospodářských vztahů dotýká současná situace v Bělorusku a jaký výhled čeká celkem úspěšné angažmá českých firem v této zemi?

Teď je situace komplikovaná dvakrát. Země, kde není stabilita, je ten nejhorší partner, jakého si český exportér umí představit. Do voleb jsme s Běloruskem v řadě odvětví, včetně energetiky a chemického průmyslu, pracovali poměrně aktivně. Ale teď, když se mě někdo zeptá, co by se mělo dělat, mám jedinou odpověď: čekat. V této fázi nevíme, co se bude odehrávat. Musíme čekat, až si oni sami vyřeší svoje problémy. Nesouhlasím s tím, že do toho máme jakýmkoli způsobem zasahovat. To, že náš stát podporuje neziskovky, které působí i směrem na Bělorusko, považuji za nesprávné. Musíme čekat a věřit, že tohle období dopadne dobře. Měli by se tam dohodnout. Jestli toho ale budou schopni, to netuším. ■

S FRANTIŠKEM MASOPUSTEM HOVOŘILA

ŠTĚPÁNKA KOTRBOVÁ

FOTO: ARCHIV F. MASOPUSTA A SHUTTERSTOCK